

Høringsnotat:

Forslag om endring i forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område – fastsettelse av avgift for ordningen med regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen mv.

1. Bakgrunn

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger i dette høringsnotatet frem forslag til endring i forskrift om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger) § 14-2. Bestemmelsen gjelder fastsettelse av avgift for ordningen med regionale verneombud (RVO) i bygge- og anleggsbransjen.

Ordningen med regionale verneombud er opprettet av myndighetene i samarbeid med partene i arbeidslivet, og administreres av stiftelsen Fondet for regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen. Stiftelsen ledes av et fondsstyre som består av to medlemmer fra henholdsvis arbeidstakernes og arbeidsgivernes organisasjoner, samt en nøytral styreleder fra Arbeidstilsynet.

Ordningen finansieres gjennom en årlig innbetaling fra virksomhetene i bygge- og anleggsbransjen, og er for tiden på 0,02% av årlige lønnsutgifter, men likevel minst 250 kroner.

Fondet for regionale verneombud opparbeidet seg gjennom flere år en betydelig fondsreserve. Departementet ga derfor i 2017 føringer om at reserven skulle bygges ned over tid. Dette ble fulgt opp ved å sette avgiften såpass lavt at den ikke har dekket de årlige kostnadene ved ordningen. Fondet har nå nådd et passende nivå, det vil si at det har en reserve omtrent tilvarende ett års drift. Det er derfor behov for å øke avgiften til et «normalt» nivå, dvs. et nivå som dekker årlige forventende driftskostnader.

2. Beskrivelse av ordningen

2.1 Innledning

Ordningen med regionale verneombud for bygge- og anleggsbransjen ble opprettet i 1981, og er et felles bransjetiltak for å sikre fungerende vernetjenester og heve HMS-standarder i hele bransjen. Ordningen skal også bidra til like konkurransevilkår og forebygging av useriøsitet. RVO-ordningen er finansiert gjennom en forskriftsfestet avgift, som et spleiselag mellom virksomhetene i bransjene.

2.2 Gjeldende rett

Alle virksomheter som har ansatte skal i utgangspunktet ha minst ett verneombud som skal ivareta arbeidstakernes interesser i saker som angår arbeidsmiljøet, jf. arbeidsmiljøloven §§ 6-1 og 6-2. Etter arbeidsmiljøloven § 6-4 andre ledd er departementet gitt myndighet til å «gi forskrift om at det skal være regionale verneombudsordninger som skal omfatte flere virksomheter innenfor ett geografisk område». Slike regionale verneombudsordninger er per i dag etablert i bygge- og anleggsbransjen og i hotell- og restaurantbransjen og renholdsbransjen. Ordningene er organiserte som selvstendige stiftelser, mens rammene for ordningene følger av forskrift.

Fondsstyret har det overordnede ansvaret for stiftelsenes økonomi og for at ordningene fungerer etter intensjonene. Styret for ordningen med regionale verneombud i bygg- og anleggsbransjen har

en styreleder fra Arbeidstilsynet og to medlemmer fra henholdsvis arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene i bransjene, nærmere bestemt fra Byggenæringens landsforening (BNL), Maskinentreprenørenes forbund (MEF), Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) og Fellesforbundet (FF).

Ordningen med regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen reguleres av to forskrifter. Regler for oppnevning av regionale verneombud, sammensetningen av styret og hjemmel til å kreve inn avgift følger av forskrift 6. desember 2011 nr. 1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger), mens regler om virkeområde, kvalifikasjoner, myndighet og oppgaver mv. følger av forskrift 6. desember 2011 nr. 1355 om organisering, ledelse og medvirkning.

Ordningen finansieres av en årlig avgift fra virksomhetene i bransjene. Avgiftens størrelse er fastsatt i forskrift om administrative ordninger § 14–2. I 2022 er avgiften på 0,02 % av virksomhetens lønnsutgifter, med et minimumsbeløp på kr 250. For enkeltpersonforetak (uten ansatte) er avgiften kr 250.

De regionale verneombudene skal virke på arbeidsplasser som ikke har valgt verneombud eller opprettet arbeidsmiljøutvalg i samsvar med arbeidsmiljølovens regler, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 6-3. Det følger videre av bestemmelsen at på arbeidsplasser hvor det ikke er valgt verneombud, skal verneombudet veilede arbeidsgiver og arbeidstakerne om plikten til å ha verneombud og gi melding til Arbeidstilsynet dersom dette ikke velges. Inntil ordinært verneombud er valgt for arbeidsplassen har det regionale verneombudet samme myndighet som et ordinært verneombud, herunder rett til å stanse farlig arbeid. Det er per i dag 14 regionale verneombud i anleggsbransjen og 15 regionale verneombud i byggebransjen.

2.3 Nærmere om utviklingen av avgiftssatsen

Avgiftssatsen er endret en rekke ganger siden ordningen ble etablert i 1981, avhengig av fondets størrelse og økonomi. Avgiften var på sitt høyeste i perioden 1984 til 1989, da den var på 0,13 prosent. Siden da har den gått gradvis nedover, til dagens nivå på 0,02 prosent fra 2018. Minstesatsen på 250 kr har vært uendret siden 1983.

Endring av avgiftssats	
0,10 % fra	1983
0,13 % fra	01.10.1984
0,12 % fra	30.06.1989
0,10 % fra	08.02.1991
0,075 % fra	01.01.2000
0,065 % fra	01.01.2006
0,050 % fra	01.01.2011
0,030 % fra	13.03.2013
0,020 % fra	01.01.2018 –

Fondet akkumulerte etter hvert betydelige fondsmidler, og i brev av 15. mai 2017 uttalte departementet blant annet følgende:

«Departementet mener prinsipielt at fondet ikke bør akkumulere et overskudd som overstiger de totale driftskostnader for foregående år, slik det i dag er forskriftsfestet for RVO-ordningen i hotell, restaurant og renhold».

«Etter at fondet er bygget ned til ønsket størrelse, vil departementet ta inn en bestemmelse i forskriften som sier at Fondsstyret skal sette ned avgiften dersom ordningen ved årsskiftet har akkumulert et overskudd tilsvarende de totale driftskostnadene for foregående år, etter mønster av tilsvarende bestemmelse for ordningen i hotell, restaurant og renhold».

Fondsstyret har lagt departementets føringer til grunn, og har over tid bygget ned fondets egenkapital. Ut fra budsjettet for 2022 vil fondets egenkapital per 31.12.2022 være på 41,1 millioner kroner, som er lavere enn de totale årlige driftskostnadene. Fondsstyret opplyser til departementet at driftskostnadene for 2022 er budsjettert med 46,6 millioner kroner.

3. Departementets vurdering

I brev til Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 1. september 2022 har fondsstyret orientert om at fondets egenkapital er bygget ned i tråd med departementets føringer i brev av 15. mai 2017.

Departementet er tilfreds med at fondsstyret har bygd ned overflødig kapital. For å oppnå dette har avgiftssatsen vært kunstig lav over en periode. Forutsetningen har vært å sette avgiften opp når målsettingen er nådd. Departementet ønsker å foreslå en noe mer fleksibel ordning for avgiftsfastsettelsen etter mønster av ordningen for regionale verneombud i hotell, restaurant og renhold, jf. § 14-3 i forskrift om administrative ordninger. Departementet foreslår derfor at *myndigheten* til å fastsette avgiften legges til fondsstyret innenfor en ramme, men med plikt til å begrense avgiften for ikke å akkumulere en for stor reserve. Konkret foreslås det at det settes et makstak på den årlige avgiften tilsvarende 0,05 % av lønnsutgiftene, men slik at avgiftssatsen årlig skal beregnes slik at fondet ved årsskiftet ikke sitter igjen med en reserve større enn ett års drift. Dersom det skulle bli behov for en avgiftssats høyere enn 0,05 prosent, må dette gjøres ved ordinær forskriftsendring.

Departementet foreslår videre å oppjustere minstesatsen og satsen for enkeltpersonforetakene fra kr. 250 til kr. 500. Disse satsene har vært uendret siden 1983. Hvis minstesatsen hadde fulgt den gjennomsnittlige inflasjonen for perioden 1983-2022, ville satsen i dag vært på kr. 772.

4. Økonomiske konsekvenser

Tabellen nedenfor viser resultatregnskapet for innkrevingen gjort i 2021

Resultatregnskap for innkreving av avgift for 2021 ser slik ut:

	Antall virksomheter som har innbetalt avgift	Innbetalt beløp
Minstesats (kr. 250,-)	36 926	kr. 9 719 074
Lønnsgrunnlag/med ansatte (avgiftssats 0,02%)	17 583	kr. 20 092 185
Totalt 2021	54 509	Kr. 29 811 259

Regnskapet viser således at i 2021 sto 17 583 virksomheter for innbetaling av kr. 20 092 185, mens 36 926 virksomheter betalte minstesum på til sammen kr. 9 719 074. Et viktig moment i denne forbindelse er at det, i henhold til departementets føringer, i flere år har vært en strategi å bygge ned egenkapitalen til fondet. Den totale inntekten på kr. 29 811 259 var således langt under utgiftene til ett års drift, som er på ca. kr. 46 000 000.

For å sikre inntekter til ett års drift med hhv. minstesum på kr. 250 og kr. 500, vil prosentsatsen være hhv. 0,04 eller 0,03, noe som gir inntekt som vist i tabellen nedenfor:

	Minstesum 250,-	Minstesum 500,-
Alternative avgiftsprosent	0,04 %	0,03 %
Sum driftsinntekter	kr. 48 934 000	kr. 47 638 277

For en tenkt virksomhet «Bygg og anlegg AS» med ca. 750 ansatte vil dette gi seg følgende utslag i beregning av årlig avgift:

Lønnsgrunnlag for «Bygg og anlegg AS» i 2021	kr. 551 562 000
Fradrag administrasjon 30%	kr. 165 468 600
Lønnsgrunnlag for avgiften	kr. 386 093 400
Alternative avgiftsprosent:	
Avgift 0,02%	kr. 77 219
Avgift 0,03%	kr. 115 828
Avgift 0,04%	kr. 154 437

5. Innkrevingsgebyr

I forskriften § 14-2 andre ledd er det hjemmel for å fastsette innkrevingsgebyr knyttet til avgiften for regionale verneombud i bygge og anleggsbransjen. Hjemmelen er foreløpig ikke benyttet. Fondsstyret har imidlertid henvendt seg til departementet og ønsker at det fastsettes et innkrevingsgebyr på 50 kroner når avgiften må kreves inn ved bruk av papirfaktura, med virkning fra 1. januar 2024. Fondsstyret opplyser at de vil varsle dette i forbindelse med avgiftsinnkrevingen for 2023. Virksomhetene vil derved få tid til eventuelt å ta i bruk EHF (elektronisk handelsformat) eller efaktura, og derved unngå innkrevingsgebyret.

I RVO-ordningen for hotell-, restaurant- og renholdsbransjen, jf. forskriften § 14-3, finnes ikke noen hjemmel for fastsettelse av innkrevingsgebyr. Dette bør etter departementets vurdering praktiseres likt i begge ordninger. Det foreslås derfor at det legges inn hjemmel for dette i § 14-3.

6. Forskriftsforslaget

Forskrift om administrative ordninger § 14-2 skal lyde:

§ 14-2. Avgift for regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen

Ordningen med regionale verneombud finansieres ved at arbeidsgiverne i virksomheter som omfattes av forskriften betaler en avgift til et fond som administreres av fondsstyret. Fondsstyret fastsetter avgiften for ett år av gangen.

Avgiften skal ikke være høyere enn 0,05 % av lønnsutgiftene, og skal beregnes slik at ordningen ved årsskiftet ikke skal akkumulere et overskudd høyere enn ordningens årlige driftskostnader. Avgiften skal likevel være minst kr 500. For virksomheter som ikke sysselsetter arbeidstakere skal avgiften være kr 500.

Fondsstyret kan fastsette innkrevingsgebyr som dekker utgiftene ved innkreving av avgiften.

Forskrift om administrative ordninger § 14-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Fondsstyret kan fastsette innkrevingsgebyr som dekker utgiftene ved innkreving av avgiften.